

PROGRES - Politici publice responsabile = Guvernare responsabilă, Cod SIPOCA: 142/ MySMIS: 112374

Propunerea de Politici Publice (PPP) conform HG 775/2005 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile de elaborare, monitorizare și evaluare a politicilor publice la nivel central

Numele instituției	Centrul de Resurse Juridice
Titlul propunerii de politică publică	Suport și Asistență în Luarea Deciziilor
Departament inițiator	
Persoane responsabile și date de contact	Georgiana Pascu, Ioana Iliescu, gpascu@crj.ro ; ioana.iliescu@crj.ro
Stadiu (anunțare, avizare, primă lectură etc.)	

Secțiunea 1: Argumente pentru inițierea propunerii de politică publică

Se va defini problema care a generat inițierea propunerii de politică publică răspunzându-se la următoarele întrebări:	
1.1. Care este problema care necesită acțiunea Guvernului?	Implementarea hotărârii CtEDO „CRJ în numele dlui Valentin Câmpeanu împotriva României” (iunie 2014), modificarea Codului Civil urmare a ratificării prin Legea nr. 221/2010 de către România a Convenției pentru drepturile persoanelor cu dizabilități (art. 12);
1.2. Care sunt cauzele și efectele problemei?	Lipsa serviciilor de suport și asistență adresate persoanelor cu dizabilități psihosociale și intelectuale, în special a celor instituționalizate în unități de asistență socială și psihiatrie, conduce la încălcarea drepturilor civile și politice a mii de persoane, punerea sub interdicție limitându-le inclusiv dreptul la muncă,

	dreptul la viața de familie și uneori chiar la traiul în comunitate.
1.3. Prezentarea datelor statistice care susțin definirea problemei.	În România sunt peste 800.000 de persoane cu dizabilități, dintre care 18.000 sunt adulți instituționalizați în centrele de tip rezidențial pentru adulții cu dizabilități, 4733 minori cu dizabilități instituționalizați, dintre care 2343 pe tratament, spitalizați 939 și 382 pe psihoterapie, 8408 copii fără dizabilități în sistem protecție specială dar 1128 primesc tratament medicamentos și 649 au fost spitalizați, 17803 copii plasați în asistență maternală - dintre care 2335 au tratament, 498 au fost spitalizați și numai 237 au beneficiat de psihoterapie și aproximativ 10.000 pacienți în spitalele/secțiile de psihiatrie pentru bolnavi psihici cronici.
1.4. Ce grupuri sunt afectate și în ce măsură?	Adolescenții, tinerii și adulții cu dizabilități psihosociale sau intelectuale plasați în centrele rezidențiale/internați în spitalele de psihiatrie sau care trăiesc cu familiile, singuri sau în serviciile de tip locuință protejate private sau publice.
1.5. Ce implicații ar putea avea lipsa de acțiune guvernamentală în domeniu?	Creșterea numărului persoanelor cu dizabilități instituționalizate, a celor puse sub interdicție și tragerea la răspundere a statului român de către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei pentru neexecutarea hotărârii CtEDO din iunie 2014.

Secțiunea 2: Scopul și obiectivele propunerii de politică publică

Se vor defini:	
2.1. scopul propunerii de politică publică;	Organizarea și înființarea Serviciilor de Suport în Luarea Deciziilor în scopul susținerii persoanelor cu dizabilități psihosociale sau intelectuale în a lua decizii și a duce o viață demnă în comunitate.
2.2. obiectivele generale;	

2.3 obiectivele specifice;	
2.4 obiectivele operaționale.	

Secțiunea 3: Descrierea opțiunilor de soluționare a problemei/problemelor identificate

Se vor descrie minimum 3 opțiuni, inclusiv scenariul de referință

1. Adoptarea de către Ministerul Muncii și Justiției Sociale a unei prevederi referitoare la Serviciile de Suport și Asistență în Luarea Deciziilor - prin completarea ordinului de ministru privind standardele minime de calitate pentru serviciile sociale destinate persoanelor cu dizabilități;
2. Adoptarea de către Autoritatea Națională pentru Drepturile Copilului și Adopție a unei metodologii pentru derularea activităților de suport și asistență în luarea deciziilor.
3. Modificarea Codului Civil - propunere elaborată de către Ministerul Justiției și elaborarea de către aceștia a unei norme referitoare la decizia asistată pentru înlocuirea deciziei substitutive (prevederea actuală din Codul Civil cu punerea sub interdicție judecătorească).

Secțiunea 4: Identificarea și evaluarea impactului

4. Pentru fiecare dintre opțiunile descrise în cadrul secțiunii a 3-a vor fi evaluate următoarele tipuri de impact:

4.1. Impactul economic și asupra mediului de afaceri			
Pentru fiecare dintre opțiunile identificate se vor estima:	Secenariul de referință - Opțiunea 1	Opțiunea 2	Opțiunea 3
4.1.1. impactul macro-economic;	-	-	-
4.1.2. impactul asupra investițiilor publice;	-	-	-
4.1.3. impactul asupra	-	-	-

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

mediului concurențial și domeniului ajutoarelor de stat;			
4.1.4. impactul asupra mediului de afaceri;	-	-	-
4.1.5. impactul asupra întreprinderilor mici și mijlocii;	-	-	-
4.1.6. impactul asupra serviciilor publice furnizate de instituțiile administrației publice centrale și locale;	Va fi necesară o profesionalizare/specializare în domeniul deciziei asistate	Va fi necesară o profesionalizare/specializare în domeniul deciziei asistate	Va fi necesară o profesionalizare/specializare în domeniul deciziei asistate
4.1.7. quantumul beneficiilor economice;	Scăderea numărului de persoane instituționalizate sau puse sub interdicție și implicit a costurilor cu asistența socială la nivel local.	Scăderea numărului de persoane instituționalizate sau puse sub interdicție și implicit a costurilor cu asistența socială la nivel local.	Scăderea numărului de persoane instituționalizate sau puse sub interdicție și implicit a costurilor cu asistența socială la nivel local.
4.1.8. quantumul costurilor economice.	Urmează a fi evaluate după un studiu la nivelul fiecărei comunități, depinzând de numărul persoanelor puse sub interdicție în prezent.	Urmează a fi evaluate după un studiu la nivelul fiecărei comunități, depinzând de numărul persoanelor puse sub interdicție în prezent	Urmează a fi evaluate după un studiu la nivelul fiecărei comunități, depinzând de numărul persoanelor puse sub interdicție în prezent

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!Instrumente Structurale
2014-2020

4.2. Impactul bugetar și financiar			
Pentru fiecare dintre opțiunile identificate se vor estima:	Secenariul de referință - Opțiunea 1	Opțiunea 2	Opțiunea 3
4.2.1. costurile și veniturile generate de inițiativă asupra bugetului de stat, precum și impactul, plus/minus, rezultat;	Urmează a fi evaluate după un studiu la nivelul fiecărei comunități, depinzând de numărul persoanelor puse sub interdicție în prezent	Urmează a fi evaluate după un studiu la nivelul fiecărei comunități, depinzând de numărul persoanelor puse sub interdicție în prezent	Urmează a fi evaluate după un studiu la nivelul fiecărei comunități, depinzând de numărul persoanelor puse sub interdicție în prezent
4.2.2. costurile și veniturile generate de inițiativă asupra bugetelor locale, precum și impactul, plus/minus, rezultat.	Urmează a fi evaluate după un studiu la nivelul fiecărei comunități, depinzând de numărul persoanelor puse sub interdicție în prezent	Urmează a fi evaluate după un studiu la nivelul fiecărei comunități, depinzând de numărul persoanelor puse sub interdicție în prezent	Urmează a fi evaluate după un studiu la nivelul fiecărei comunități, depinzând de numărul persoanelor puse sub interdicție în prezent

4.3. Impactul social			
Pentru fiecare dintre opțiunile identificate se vor descrie:	Secenariul de referință - Opțiunea 1	Opțiunea 2	Opțiunea 3
4.3.1. impactul asupra grupurilor-țintă identificate;	Va crește calitatea vieții persoanelor cu dizabilități, nivelul de incluziune în comunitate, scăderea abuzurilor și încălcării	Va crește calitatea vieții persoanelor cu dizabilități, nivelul de incluziune în	Va crește calitatea vieții persoanelor cu dizabilități, nivelul de incluziune în

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferență!Instrumente Structurale
2014-2020

	drepturilor fundamentale, creșterea numărului de persoane cu dizabilități angajate pe piața muncii.	comunitate, scăderea abuzurilor și încălcării drepturilor fundamentale, creșterea numărului de persoane cu dizabilități angajate pe piața muncii.	comunitate, scăderea abuzurilor și încălcării drepturilor fundamentale, creșterea numărului de persoane cu dizabilități angajate pe piața muncii.
4.3.2. impactul asupra grupurilor vulnerabile așa cum sunt definite de art. 6 lit. p) din Legea asistenței sociale nr. 292/2011 , cu modificările ulterioare;	La fel ca la 4.3.1	La fel ca la 4.3.1	La fel ca la 4.3.1
4.3.3. impactul asupra serviciilor sociale.	Implică înființarea și acreditarea unui serviciu specializat pentru furnizarea de servicii de suport și asistență în luarea deciziilor.	Implică înființarea și acreditarea unui serviciu specializat pentru furnizarea de servicii de suport și asistență în luarea deciziilor.	Implică înființarea și acreditarea unui serviciu specializat pentru furnizarea de servicii de suport și asistență în luarea deciziilor.

4.4. Impactul asupra mediului înconjurător

Pentru fiecare dintre opțiunile identificate se va descrie și estima:	Secenariul de referință - Opțiunea 1	Opțiunea 2	Opțiunea 3
4.4.1. impactul asupra utilizării resurselor naturale;	-	-	-
4.4.2. impactul asupra speciilor protejate, habitatelor naturale,	-	-	-

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

ariilor protejate și peisajelor;			
4.4.3. impactul asupra calității mediului.	-	-	-

Secțiunea 5: Selectarea opțiunii

Va fi prezentată detaliat opțiunea selectată argumentându-se decizia inițiatorului în acest sens.

Potrivit prevederilor art. 12 al. 1 din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD), ratificată de România prin Legea nr. 221/2010, statele parti trebuie să recunoască capacitatea juridică a persoanelor cu dizabilități.

Articolul 12 din CDPD face o distincție clară între capacitate juridică și capacitate mintală. Astfel, faptul că o persoană are o dizabilitate mintală nu este un motiv legal pentru a-i respinge persoanei respective dreptul de a avea capacitate juridică (atât capacitate de folosință cât și de exercițiu).

Astfel, deficiențele mintale, atât cele percepute cât și cele reale, nu pot fi folosite ca justificare pentru a refuza capacitatea juridică a persoanei. Capacitatea juridică este un drept al tuturor persoanelor, inclusiv al celor cu dizabilități.

Așa cum știm, capacitatea civilă conține două elemente: prima este capacitatea de folosință, care se referă la aptitudinea generală și abstractă de a avea drepturi și obligații. Aici putem include, de exemplu, dreptul de a avea un certificat de naștere, de a avea dreptul la asistență medicală. A doua este capacitatea de exercițiu, care se referă la aptitudinea de a-și exercita drepturile și de a-și asuma obligațiile. Aceasta din urmă e, de cele mai multe ori, refuzată sau limitată persoanelor cu dizabilități.

În majoritatea statelor, conceptul de capacitate juridică și cea mintală au fost confundate astfel încât, acolo unde persoana este considerată că are capacitatea de a lua decizii afectate, din cauza unor dizabilități cognitive sau psihologice, capacitatea juridică a acestuia de a lua o anumită hotărâre este înlăturată în

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

intregime. Articolul 12 nu permite un astfel de refuz discriminatoriu al capacitatii juridice, ci solicita ca persoanelor cu dizabilitati sa le fie acordat suportul necesar pentru a-si exercita capacitatea juridica.

Art. 12 al. 3 recunoaste ca statele parti au obligatia de a pune la dispozitia persoanelor cu dizabilitati a accesului la suport in exercitarea capacitatii lor juridice. Statele membre trebuie sa se abtina la a refuza persoanelor cu dizabilitati capacitatea juridica si trebuie sa asigure accesul la suportul necesar pentru a le permite acestora sa ia decizii cu efect juridic.

Suportul in exercitarea capacitatii juridice trebuie sa respecte drepturile, dorintele si preferintele persoanelor cu dizabilitati si nu trebuie sa ia forma unei inlocuiri a capacitatii de hotarare a acestora. Desi ain. 3 nu defineste ce este acela support si ce forme trebuie sa ia, suportul este un termen foarte larg care contine atat elemente formale cat si informale.

Tipul si intensitatea suportului acordat variaza de la o persoana la alta asa cum si fiecare persoana este diferita. Conform al. 3 lit. d) al art. 12 "respectul pentru diferenta si acceptarea persoanelor cu dizabilitati face parte din diversitatea umana si umanitate" In orice situatie, chiar si in momentele de criza, autonomia individuala si capacitatea persoanelor cu dizabilitati de a lua decizii trebuie respectata.

In baza prevederilor alin. 3 tendinta de a refuza persoanelor cu dizabilitati dreptul de a decide in problemele financiare trebuie inlocuita cu suportul oferit in exercitarea capacitatii juridice. Asa cum sexul persoanei nu poate fi motiv de discriminare in materia dreptului financiar si a dreptului de proprietate, nici dizabilitatea nu poate fi un motiv de discriminare.

Alin. 4 al art. 12 solicita statelor membre sa creeze masuri de protectie effective si adecvate pentru exercitarea capacitatii juridice. Scopul principal al acestor masuri este sa asigure respectarea drepturilor, vointei si preferintelor persoanelor. In vederea indeplinirii acestui scop, masurile trebuie sa asigure protejarea de abuzuri ale persoanelor cu dizabilitati la fel cum asigura protejarea tuturor celorlalte persoane.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

Masurile de protecție pentru exercitarea capacității juridice trebuie să se asigure că persoanele iau deciziile cu voință liberă și nevințată, dar, în același timp, măsurile trebuie să respecte drepturile, voința și preferințele persoanei, inclusiv dreptul de a își asuma riscuri și a face greșeli.

Al. 5 solicită statelor membre să ia măsuri, inclusiv legislative, administrative și judiciare pentru a se asigura că drepturile financiare și economice ale persoanelor cu dizabilități sunt respectate.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 655/2016 România a aprobat Strategia națională O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilități 2016 -2020 și a Planului operațional privind implementarea Strategiei naționale O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilități 2016 - 2020. Prin acest document, Guvernul României recunoaște că “Persoanele cu deficiențe mentale, lipsite de capacitate de exercițiu, sunt private de dreptul de a lua decizii care privesc viața lor personală, în cazul lor aplicându-se substituția luării deciziilor de către tutorii lor, în procesul aplicării căreia s-a ajuns, de multe ori, la neglijarea voinței acestor persoane și chiar la abuzuri.”

Unul dintre obiectivele Strategiei este “Asigurarea participării depline a persoanelor cu dizabilități în toate domeniile vieții.” (V3 pct. 2) Participarea deplină și efectivă în societate presupune atât identificarea și eliminarea restricțiilor, cât și adoptarea unor măsuri active și eficiente pentru garantarea exercitării depline a drepturilor fundamentale. Participarea se referă, de asemenea, și la luarea de măsuri eficiente în scopul schimbării de atitudini și comportamente care pot duce la stigmatizare, marginalizare sau excludere a persoanelor cu diverse deficiențe/afectări.

Cu toate acestea, Codul civil nu prevede, în sistemul de luare a deciziilor pentru persoanele cu dizabilități, suficiente măsuri de sprijin pentru ca acestea să-și exercite pe deplin capacitatea lor juridică. Mai mult, în ceea ce privește instituția tutelei, nu există proceduri și practici corespunzătoare pentru contestare și administrare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

Potrivit dispozițiilor art. 164 Cod civil: „persoana care nu are discernământul necesar pentru a se îngriji de interesele sale, din cauza alienației ori debilității mintale, va fi pusă sub interdicție judecătorească.”

Cererea de punere sub interdicție poate să fie solicitată de persoanele prevăzute la articolul 111 Cod civil, respectiv:

- a) persoanele apropiate minorului, precum și administratorii și locatarii casei în care locuiește minorul;
- b) serviciul de stare civilă, cu prilejul înregistrării morții unei persoane, precum și notarul public, cu prilejul deschiderii unei proceduri succesoriale;
- c) instanțele judecătorești, cu prilejul condamnării la pedeapsa penală a interzicerii drepturilor părintești;
- d) organele administrației publice locale, instituțiile de ocrotire, precum și orice altă persoană.

Pentru ca o acțiune în instanță având ca obiect punerea sub interdicție, să fie admisă de către instanța de judecată, este necesar să fie îndeplinite următoarele condiții:

1. Lipsa de discernământ a persoanei a cărei punere sub interdicție se solicită;
2. Lipsa discernământului să fie determinată de alienația ori debilitatea mintală de care suferă persoana ce urmează a fi pusă sub interdicție;
3. Lipsa discernământului să nu îi permită persoanei ce urmează să fie pusă sub interdicție să se îngrijească de interesele sale: Acesta va reeși ca urmare a audierii martorilor și persoanei ce se solicită să fie numită tutore pentru ocrotirea intereselor celui pus sub interdicție, a efectuării unei anchete sociale și a un raport de expertiză medico-legală psihiatrică. Totodată, instanța de judecată este obligată să îl asculte pe cel a cărui punere sub interdicție este cerută, punându-i și întrebări pentru a constata starea lui mintală. Dacă cel a cărui punere sub interdicție judecătorească cerută, nu este în stare să se înfățișeze în instanță el va fi ascultat la locul unde se găsește.

Analiză instituții de furnizare a sprijinului / asistenței în luarea deciziilor în SUA - recomandări privind transferabilitatea unor servicii sau acțiuni în România:

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

Sistemul social din SUA pune accentul pe abordarea integrată a nevoilor beneficiarilor, inclusive prin acordarea de consiliere juridică și financiară acestora. Chiar dacă în România, serviciile integrate sunt menționate în mod explicit încă din 2003 (a se vedea OG 68/2003), abordarea lor integrată nu se realizează în practică, respectiv există deficiențe în asigurarea de consiliere juridică și financiară beneficiarului care accesează un serviciu social. Așadar, un element care ar putea fi transferat ar fi reprezentat de încadrarea în structura personalului centrelor de support pentru diverse categorii de beneficiari a consilierilor juridici și financiari sau elaborarea și adoptarea sistemului american și englez de “paralegal”, care să sprijine efectiv beneficiarii cu diverse probleme. De asemenea, serviciile sociale ar putea încheia parteneriate cu diverse cabinete/case de avocatură cu care să colaboreze în scopul de asigura accesul la justiție

persoanelor aflate în nevoie și în incapacitate de a achita costurile cu un avocat.

În ceea ce privește furnizarea serviciilor de sprijin în luarea deciziilor persoanelor cu probleme de sănătate mintală/dizabilități mintale, se observă că în România sunt situații în care persoanele aflate în nevoie din spitale sau centre aflate la mare distanță de un cabinet/casă de avocatură/DGASPC și nu pot accesa serviciile de sprijin în luarea deciziilor și consiliere sau reprezentare juridică. În acest sens, este recomandabil să se inițieze demersuri pentru modificarea legii avocaților care să impună obligativitatea acordării anuale a unui număr de ore de/ an de consultanță juridică pro bono pentru persoanele din grupurile vulnerabile.

În ceea ce privește suportul în luarea deciziilor pentru persoanele cu dizabilități mintale, ca alternativă la instituirea tutelei, se observă că acest proces este unul în beneficiul mandantului. Jurisprudența și literatura de specialitate consideră tutela ca fiind un instrument care privează persoanele cu dizabilități de dreptul de a lua decizii fundamentale cu privire la viața lor, tutela eliminând drepturile personale și civile ale persoanei, inclusiv dreptul de a decide cu privire la locuință, la locul de muncă și la petrecerea timpului liber.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

Prin această procedură, procesul de luare a deciziilor urmărește garantarea unui proces de susținere și adaptare a unui adult cu dizabilități care să-i permită să ia decizii de viață, inclusive deciziile legate de locul unde adultul dorește să trăiască, serviciile și îngrijirea medicală pe care adultul dorește să o primească, fără a împiedica auto-determinarea adultului.

Printre domeniile în care adultul cu dizabilități mintale poate fi sprijinit se numără:

- sprijin pentru alegerea hranei, hainelor, locuinței
- sprijin pentru îngrijirea sănătății și a sănătății mintale în mod special;
- sprijin pentru managementul financiar al persoanei cu dizabilități.

Această procedură are ca scopuri:

- să ofere sprijin cu privire la luarea unor decizii, inclusiv asistență în înțelegerea opțiunilor, responsabilităților și consecințelor deciziilor de viață ale adultului, fără ca aceste decizii să fie luate în numele unui adult cu dizabilități;
- să ajute adultul să acceseze și să obțină de la orice persoană informații relevante pentru o anumită decizie de viață, inclusiv informații medicale, psihologice, educaționale sau referitoare la tratament;
- să asiste adultul cu dizabilități în înțelegerea informațiilor de care are nevoie;
- să asiste adultul în comunicarea deciziilor pe care le iau către părțile interesate

Secțiunea 6: Procesul de consultare publică

Se va întocmi un raport al consultării publice ce va fi anexat propunerii de politică publică și care va conține informații cu privire la:	
asociațiile legal constituite consultate;	
fundamentarea alegerii acestora;	
recomandările propuse de organizațiile neguvernamentale, recomandările relevante acceptate de inițiator, precum și cele neacceptate însoțite de o scurtă justificare a nepreluării lor.	Urmează a fi colectate la momentul dezbaterii în grupurile de lucru regionale.

Secțiunea 7: Măsuri postadoptare

Vor fi incluse informații cu privire la:	
actele normative subsecvente ce urmează a fi elaborate după adoptarea propunerii de politică publică și termenele estimate pentru aprobarea acestora de către Guvern sau Parlament;	Ordin ministrul muncii și justiției sociale privind standardele minime de calitate pentru serviciile sociale Ordin cu Normativul Serviciilor sociale Legea calității în serviciile sociale din România.
alte măsuri ce sunt necesare ca urmare a adoptării propunerii de politică publică și termenele aferente realizării lor;	
descrierea modalității în care se va monitoriza și evalua implementarea propunerii de politică publică. Descrierea indicatorilor utilizați în acest sens.	